

A SCIENTIFIC APPROACH TO ASSESSING THE ACCOUNTING OF INTERNAL RISKS OF ENTERPRISES

НАУКОВИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ОБЛІКУ ВНУТРІШНІХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВ

Bohdan Lukianchuk¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-630-0-18>

Внутрішні (ендогенні) комплаєнс-ризики страхових компаній, на відміну від зовнішніх, виникають виключно внаслідок власних організаційних, процесуальних, технологічних і культурних недоліків і є повністю керованими [4, с. 322-32]. Сучасна наукова концепція їх оцінки та обліку відмовилася від ізольованого чи суто якісного підходу і сформувала єдину комплексну, ітеративну, повністю документовану та замкнену систему, яка органічно поєднує три теоретичні основи й п'ятиетапну гібридну методологію практичної реалізації [2, с. 18-22; 3, с. 8-10; 4, с. 325-327].

Теоретико-методологічну базу складають три взаємодоповнюючі міжнародні стандарти:

- COSO Enterprise Risk Management – Integrating with Strategy and Performance (2017) [2], який інтегрує внутрішні комплаєнс-ризики в усі п'ять компонентів управління (врядування і культура, стратегія і цілепокладання, виконання, перегляд і вдосконалення, інформація і комунікація) і наголошує на принципі проактивності та постійного використання ризик-інформації як раннього попередження [2, с. 20-28, 34-40];

- ISO 31000:2018 Risk Management – Guidelines [3], що трактує процес як безперервний ітеративний цикл і вимагає пропорційності, залучення всіх рівнів управління, документального оформлення кожного етапу та гнучкості методів (якісні для «м'яких» ризиків, кількісні – за наявності історичних даних) [2, с. 6-13];

- МСФЗ 17 «Страхові контракти» та МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», які кардинально змінили статус внутрішніх нефінансових ризиків, перевівши їх у розряд обов'язково монетизованих і відображених у звітності елементів (Risk Adjustment for Non-financial Risk, коригування Contractual Service Margin, Deferred Acquisition Costs, Expected Credit Loss) [1, п. 34-38, B86-B96].

¹ Lesya Ukrainka Volyn National University, Ukraine

Практична реалізація здійснюється за допомогою гібридної п'ятиетапної методології [2, с. 40-48; 3, с. 10-15; 4, с. 328-330], що повторюється щонайменше щоквартально (для критичних ризиків – щомісячно):

1. Ідентифікація та пріоритизація ризиків через структуровану самооцінку всіх підрозділів (RCSA) з формуванням теплової карти [2, с. 42-44; 3, с. 11].

2. Структурний причинно-наслідковий аналіз (Bow-Tie) з оцінкою ефективності превентивних і відновлювальних бар'єрів [2, с. 45-46; 4, с. 326].

3. Кількісна монетизація залишкового ризику з використанням VaR, Monte Carlo симуляції, стрес-тестування та аналізу чутливості [2, с. 47-48; 4, с. 329].

4. Негайна інтеграція отриманої величини в бухгалтерський і управлінський облік шляхом формування спеціалізованих резервів, коригування RCA, CSM, SCR та показників ORSA [1, п. B91-B95; 4, с. 330].

5. Безперервний моніторинг з автоматичними тригерами перегляду та періодичним повним оновленням оцінки [3, с. 14-15].

Такий підхід остаточно перетворює внутрішні комплаєнс-ризиків з абстрактних якісних описів на чітко вимірюваний і керований фінансовий показник, що прямо впливає на баланс, капітал і платоспроможність компанії [1, п. 37-38; 2, с. 50-52]. Завдяки цьому оцінка та облік ендогенних комплаєнс-ризиків стають не лише інструментом мінімізації потенційних втрат, а й потужним стратегічним важелем підвищення фінансової стійкості, ефективного управління капіталом і забезпечення довгострокової конкурентоспроможності страховика в умовах посиленого транскордонного регуляторного нагляду та переходу до принципів сталого розвитку [2, с. 54-56; 4, с. 331-332].

Список використаних джерел:

1. МСФЗ 17 «Страхові контракти» (з поправками 2023 р.). IASB, 2023. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-17-insurance-contracts/> (дата звернення: 14.11.2025).

2. COSO *Enterprise Risk Management – Integrating with Strategy and Performance*. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. 2017. URL: <https://www.coso.org/guidance-erm> (дата звернення: 14.11.2025).

3. ISO 31000:2018 *Risk management – Guidelines*. International Organization for Standardization. 2018. URL: <https://www.iso.org/standard/65694.html> (дата звернення: 14.11.2025).

4. Durán Santomil P., Otero González L. Enterprise risk management and Solvency II: The system of governance and the Own Risk and Solvency Assessment. *The Journal of Risk Finance*. 2020. № 21(4). С. 317-332. DOI: <https://doi.org/10.1108/JRF-09-2019-0183>